

Italijanski levičarji kampanji proti vladi

Nov apel na Ameriko za pomoč. Stavka poljedelskih delavcev se širi. Bojazen pred konfliktom

Washington, D. C., 13. sept.—Politični krogi v Washingtonu so izrazili zaskrbljenost zaradi italijanskega levičarstva, komunistični in socialistični, začeli dolga pričakovano kampanjo proti italijanski vladi. Boje se, da Amerika ne bi mogla pomagati Italiji pravičnoma. De Gasperi je vodja stranke krščanskih demokratov, ki ima oporo pri Vatikanu. Situacija se je poslabšala zaradi stavke poljedelskih delavcev. Italijanska vlada je ponovno apelirala na Ameriko za finančno pomoč in živila, ker se bližajo lakota in hladno zimo. Italija je bojazen pred oboroženim konfliktom v Italiji.

Visoki uradniki državnega departmanta se posvetujejo glede izpolnitve pomoči italijanski vladi, da ostane na krmilu. Pomoč vključuje strah pred odepitvijo Italije od zapada. Kritični položaj v Italiji pojasnjuje, zakaj glavni tajnik Marshall in državni podtajnik Lovett priporočata hitro ameriško pomoč Italiji in zapadni Evropi.

Vprašanje je, ali bo Amerika

Bankirji narekujejo unanjo politiko

Tako je izjavil
Wallace na shodu

New York, 13. sept.—Bivši predsednik Henry A. Wallace je na shodu v Madison Square Garden dejal, da wallcetijski bankirji in militaristi narekujejo in dominirajo ameriško zunanjo politiko. Ti bankirji in zagovarjajo reakcijo v menju svobode in demokracije. Wallace se je vrnil na pozor, kjer je govoril pred enim tisoč ljudi. Takrat je obsodil politične trde pasti proti Rusiji, nakar je moral resignirati kot trgovinski tajnik iz Trumanovega kabineta. Shoda, katerega je organizirala organizacija progresivnih ameriških državljanov, se je udeležilo 20.000 ljudi.

Državni tajnik Marshall je dejal, da je Wallace "nevarna" oseba. "On misli kot vojak," je dejal Lovett, državni podtajnik, ki je bil direktor bančne firme Brown Brothers-Harriman. Charles Saltzman, bivši podpredsednik newyorške borze, je dejal, da je Wallace "nevarna" oseba.

Lewis Douglas, poslanik v Senatu, je načelnik odbora direktorjev močnega Mutual Life Insurance Co. James Forrestal, ki je bil imenovan za tajnika narodne obrambe, je bil načelnik wallcetijske bančne firme Wall, Read & Co. Trgovinski tajnik W. A. Harriman je načelnik bančne firme Brown Brothers-Harriman. Federalni zakonodajalec John Snyder, bankir v St. Louisu. Drugi bankirji in finančni magnati imajo važne položaje. Ti ljudje narekujejo ameriško zunanjo politiko. Wallace je dejal, da se sedanja administracija hoče vladati svet.

V svojem govoru je Wallace izrazil resno ekonomsko situacijo v zapadni Evropi in obsodil ameriško in britsko politiko v Grčiji in Turčiji. Pridiral je na razumevanje Rusije in konfliktov.

"Danes pravim, ako je demokratska stranka vojna stranka, bo se nadalje napadala in kršila civilne svobode, ako sta demokratski stranki na vzdrževanje višjih cen in depresijo, mora Amerika dobiti novo politično vodstvo," je rekel. "Ljudstvo mora imeti priliko do izbire in demokracije."

Senator posvaril jeklarske magnate

Raketirstvo in zlorabe morajo biti odpravljene

Washington, D. C., 13. sept.—Senator Martin, republikanec iz Pennsylvanije in načelnik odseka za mala podjetja, je posvaril jeklarske magnate, da se bodo morali podvreči vladni kontroli, če ne bodo odpravili "sivih tržišč", zlorab in raketirstva.

Stvarilo je bilo izrečeno na zaslišanju pred člani odseka. Zaslihanje je bilo odredeno z namenom zboljšanja sedanjega sistema distribucije jekla. Mala podjetja so se pritožila, da ne morejo dobiti jekla, ker imajo prednost velike korporacije.

"Ako raketirstvo in zlorabe ne bodo odpravljene," je rekel Martin, "tedaj bo moral Stric Sam prevzeti vlogo policaja. "Odešek je dobil evidenco, da je prišlo čez dva milijona ton jekla na siva tržišča. Jeklo na teh tržiščih se prodaja nad določeno ceno in korporacije žanjejo dobičke."

Pred odsekom je nastopilo 13 direktorjev in uradnikov jeklarskih kompanij. Vsi so zanikali obdolžitve glede zlorab in raketirstva. Naglašali so, da so storičili vse za zadostitev zahtevam po jeklarskih produktih.

Med onimi, ki so nastopili pred odsekom, sta bila Benjamin F. Fairles, predsednik korporacije United States Steel, in Eugene Grace, predsednik korporacije Bethlehem Steel.

Amerika zahteva izpustitev vojakov

Washington, D. C., 13. sept.—Amerika je naslovila ostro noto jugoslovanski vladi za zahtevo, da mora takoj izpustiti devet ameriških in britskih častnikov in vojakov, ki so bili aretirani v bližini Trsta. Državni departament je naznanil, da je bila nota dostavljena jugoslovanskemu zunanjemu uradu v Beogradu.

Governor Dewey za razkosanje Palestine

Albany, N. Y., 13. sept.—Governor Thomas Dewey je podprl načrt posebnega odbora glede razkosanja Palestine na dve državi, židovsko in arabsko. Načrt bo prišel pred skupščino Združenih narodov, ki se bo sestala na zasedanju prihodnjega tedna. Dewey je obsodil britske deportacije židov v Nemčijo.

AMERIŠKA DELAVSKA FEDERACIJA SE ODLOČILA ZA POLITIČNO AKCIJO

Chicago, 13. sept.—Ameriška delavska federacija se je odločila za intenzivno politično akcijo v prihodnjem letu, je naznanil njen predsednik William Green. Program politične akcije je bil osvojen na seji članov eksekutivnega sveta ADF v hotelu Drake.

Namen akcije je poraz vseh senatorjev in kongresnikov, ki so glasovali za protidelavski Taft-Hartleyev zakon, pri volitvah prihodnje leto. Green je dejal, da bo program predložen v odobritev konvenciji ADF, ki se bo pričela v San Franciscu, Cal., 6. oktobra. Green je predsednik federacije že 24 let in bo morda ponovno kandidiral. Konvencija bo pozvana, naj preskrbi sredstva za financiranje politične akcije. Naslovljen je po apel vsem članom unij ADF, naj se registrirajo za volitve. Federacija bo pritiskala za razglasitev praznika na dan volitev, da se ne bo mogel nihče izgovarjati, da se zaradi dela ni mogel udeležiti volitev.

Green je dejal, da so uradniki ADF pripravljani na obnovo pogajanj z uradniki Kongresa

PODALJŠANJE RAZGOVOROV NA KONFERENCI

Reprezentanti evropskih držav se udali ameriški pritisku

ODPRAVA TRGOVINSKIH OVIR

Paris, 13. sept.—Reprezentanti šestnajstih evropskih držav na pariški konferenci, na kateri je razprava o načrtu ameriškega državnega tajnika Marshalla, so se odločili za podaljšanje diskuzij na pritisk Amerike. Prej je bilo naznanjeno, da bo konferenca zaključena v ponedeljek. Na včerajšnji seji je bil soglasno sprejet predlog, da se konferenca podaljša do 22. septembra.

Pred sprejetjem predloga je govoril Oliver Franks, predstavnik Velike Britanije, o ameriških zahtevah. Repräsentanti nekaterih držav so izjavili, da se morajo posvetovati s svojimi vladami. Franks jih je opozoril na zahtevo Williama J. Claytona, ameriškega državnega podtajnika, da se morajo diskuzije nadaljevati.

Clayton je vztrajal pri zahtevi, da se mora vsaka na konferenci udeležena država obvezati, da bo uveljavila reforme v svrhu doseganja finančne stabilnosti. Vsaka mora uravnesiti proračun ter stabilizirati meze in cene. Države se bodo morale tudi posvetovati v bodočnosti v zvezi z reševanjem ekonomskih in finančnih problemov.

Sprejet je bil zaključek glede ustanovitve dveh odborov. Eden naj bi vršil določene funkcije po zaključku konference v soglasju z Marshallovim načrtom, drugi pa naj bi prevzel delo po kongresni odobritvi tega načrta. Oba odbora naj bi skrbeli, da bodo zapadne evropske države izpolnile finančne in ekonomske obveznosti.

Na Claytonov pritisk je konferenca dala zagotovilo, da bodo zapadne evropske države postopno odpravljale trgovinske ovire. Imenovana je bila posebna komisija, ki bo študirala vprašanje ustanovitve carinske unije med državami. Clayton je predložil zahteve konferenci po posvetovanjih z uradniki državnega departmanta v Washingtonu.

Obseg predvidevane ameriške pomoči zapadni Evropi je bila znižana na dvajset milijard dolarjev v prihodnjih štirih letih. Ta vsota, če bo kongres sankcioniral Marshallov načrt, bo poročena za ekonomsko okrevanje zapadnih evropskih držav.

Britski rudarji zmagali v stavki

Vladni odbor
preklical odlok

London, 13. sept.—Britski rudarji so zmagali v stavki proti vladi, ki je trajala mesec dni. Posebni vladni odbor je moral preklicati odlok, da mora vsak rudar v Grimethorpu producirati pol tone premoaga več na dan.

Rudarji v Grimethorpu so zastavkali v znak protesta proti odloku. Stavka se je kmalu raztegnila na distrikt Yorkshire, največje premogovno polje v Angliji. Okrog 70.000 rudarjev je odložilo orodje in čez 50 premogovnikov je moralo ustaviti obrat.

Produkcija premoaga je padla za pol milijona ton zaradi stavke. Uradniki unije, ki niso sankcionirali stavke, so naznanili, da se bodo vsi rudarji vrnili na delo v ponedeljek.

Moskva objavila vsebino pakta

Kritika politike
iranske vlade

Moskva, 13. sept.—Sovjetska vlada je objavila vsebino oljnega pakta, katerega je sklenila z iransko vlado, zaeno pa je obdolžila slednje kršenje provizij pakta. Objava je sledila kritiki v ruskih listih revizije zunanje politike iranske vlade.

Uradna časniška agencija Tass je obdolžila iransko vlado teroriziranja Armencev v Iranu, ki so vprašali vlado za dovoljenje odhoda v Sovjetsko unijo. Agencija trdi, da se je iranska vlada udala pritisku ameriških uradnikov in agentov ameriških oljnih kompanij v Iranu.

Tass je objavila vsebino pisma, ki ga je Qavam Sultaneh, predsednik iranske vlade, naslovil rusnemu poslaniku Ivanu V. Sandčikovu v Teheranu. Iz pisma je razvidno, da je Sultaneh odobril predlog glede ustanovitve skupne iransko-sovjetske oljne kompanije. Predlog je bil, da bodo sovjeti posedovali 51 odstotkov delnic kompanije, Iran pa 49 odstotkov.

Časniška agencija trdi, da je iranska vlada kršila določbe z Rusijo sklenjenega oljnega pakta. Ruski poslanik je protestiral in naglasil, da je iranska vlada ponovno demonstrirala sovražno stališče proti Sovjetski uniji.

George V. Allen, ameriški poslanik v Teheranu, je izrazil upanje, da bo iranska vlada preklicala oljne koncesije Rusiji. Poudaril je, da bo Amerika podpirala iransko vlado v vseh oziirih.

Protest proti osvoboditvi fašistov

Stavke oklicane
v italijanskih mestih

Rim.—(ALN)—Splošne stavke so bile oklicane v Rimu in drugih mestih v znak protesta proti osvoboditvi vodilnih fašistov. V nekaterih slučajih so demonstracije delavcev izsilile ponovno aretacijo fašistov.

Vihar protestov se je dvignil, ko je bil Carlo Basile, bivši fašistični prefekt v Genovi, izpuščen iz ječe. Njegovi zločini proti civilistom v času Mussolinijevega režima niso pozabljeni.

Osvoboditev bivšega prefekta je povzročila splošno stavko v Genovi. Glavni stan Italijanske delavske federacije je zapretel z oklicem generalne stavke. Grožnja je bila umaknjena, ko je vlada naznanila, da je bil Basile aretiran in da bo postavljen pred sodišče.

EVAKUACIJA AMERIŠKIH ČET IZ ITALIJE SE PRIČELA

Rim, 13. sept.—General John C. Lee, ameriški poveljnik v Italiji, je naznanil pričetek evakuacije ameriških čet iz Italije v soglasju z določbami mirovne pogodbe. Dejal je, da bo tudi on kmalu zapustil Italijo in se vrnil domov.

Zavezniške države bodo ratificirale italijansko mirovno pogodbo v Parizu v ponedeljek. Lee je na sestanku s častnikarji izjavil, da bodo zadnje ameriške čete zapustile Italijo 14. decembra, 90 dni po ratifikaciji mirovne pogodbe.

Vojni departament je odredil preiskavo proti ameriški poveljniku na podlagi obdolžitve v seriji člankov, katere so bili objavljeni v Scripps-Howardovih listih. Avtor člankov je Robert Ruark, dopisnik teh listov. Lee in drugi ameriški častniki so obdolženi razkošnega življenja in šikaniranja vojakov.

Diskuzije o ameriški pomoči zapadni Evropi

Davis predlagal vzpostavitev vojnih kontrol. Državni departament naznanil znižanje izvoza žita

Washington, D. C., 13. sept.—Vprašanje ameriške pomoči zapadni Evropi na podlagi načrta državnega tajnika Marshalla je predmet diskuzij v Washingtonu. Znamenja so, da Amerika ne bo mogla nuditi velike pomoči Evropi brez vzpostavitve nekaterih vojnih kontrol v podporo notranje ekonomije.

Chester Davis, načelnik posebnega odbora, ki šteje 19 članov in kateremu je bila poverjena študija ameriški pomoči zapadni Evropi v okviru Marshallovega načrta, je odprto izjavil, da bo morala Amerika izbrati med prostovoljnimi znižanjem porabe živil in restavriranjem vojnih kontrol. Naglasil je, da je to le njegovo osebno mnenje. Značilno je, ker je mnenje izrazil na sestanku s častnikarji v navzočnosti trgovinskega tajnika Harrimana. Pojasnil je, koliko more Amerika prispevati k okrevanju zapadne Evrope brez razhajanja svojega gospodarstva.

Davis je le razkril potežkoče, katere priznavajo uradniki državnega departmanta. Dejal je, da se Marshallov načrt ne bo mogel izvajati, ako ne bodo kontrole vzpostavljene. Visoki uradniki v Washingtonu ne vidijo možnosti vzpostavitve vojnih kontrol v mirnem času.

Harriman je priznal, da je program v procesu sestavljanja, ker je nastal zastoj na pariški konferenci. Repräsentanti šestnajstih evropskih držav se ne morejo zediniti o samopomoči in drugih vprašanjih.

Oba, Davis in Harriman, sta naglasila, da Amerika ne bo mogla zadostiti potrebam zapadne Evrope. Omenila sta padec pridelka koruze, pšenice in drugega žita zaradi suše.

Državni departament je prej naznanil, da bo morala Amerika znižati izvoz žita v zapadno Evropo za 20 odstotkov.

Amerika se bo udeležila konference

Druge države
dobile povabila

Washington, D. C., 13. sept.—Državni departament je naznanil, da se je Amerika odzvala povabilu Avstralije in Nove Zelandije, naj pošlje reprezentante na konferenco, na kateri se bodo vršile diskuzije o izboljšanju življenjskega položaja domačinov na otokih na Pacifiku.

Otoki leže na južni strani ekvatorja. Na teh živi čez tri milijone prebivalcev. Konferenca se bo vršila v Canberri, glavnem mestu Avstralije. Pričakuje se, da bo ustanovljena posebna komisija, katere bo sestavila program glede izboljšanja življenjskega položaja prebivalcev.

Povabilo, naj pošljejo reprezentante na konferenco, so dobile tudi Velika Britanija, Francija in Holandija.

Državni departament je naznanil, da bo načelnik ameriške delegacije Robert Butler, ameriški poslanik v Avstraliji. Njegov glavni svetovalec bo Harold J. Hauser.

Člani eksekutivnega odbora federacije so se sestali na izredni seji. Voditelji unij so zahtevali akcijo proti vsem uradnikom, ki so izdali odloke za osvoboditev fašistov.

Vodja Arabcev ustreljen v Jeruzalemu

Jeruzalem, Palestina, 13. sept.—Sami Taha, vodja Arabcev, je bil ustreljen potem, ko je v svojem govoru sugeriral, naj bi vsi židje, ki so v Palestini, dobili državljanske pravice. Morilci so po dejanju pobegnili. Taha je bil tajnik unije arabskih delavcev.

Venezuelska vlada zatrla revolto

Caracas, Venezuela, 13. sept.—Vlada je naznanila zatrtje revolte, ki je izbruhnila v La Cruzu, oljnem pristanišču. Naznanilo dostavlja, da so bili voditelji revolte aretirani in odvedeni v ječo.

Nov načelnik živilskega sveta imenovan

Zeneva, Švica, 13. sept.—Robert Bruce, bivši predsednik avstralske vlade, je bil imenovan za načelnika živilskega sveta organizacije Združenih narodov. Nasledil je Johna B. Orra, ki je odstopil.

razil na sestanku s častnikarji v navzočnosti trgovinskega tajnika Harrimana. Pojasnil je, koliko more Amerika prispevati k okrevanju zapadne Evrope brez razhajanja svojega gospodarstva.

Davis je le razkril potežkoče, katere priznavajo uradniki državnega departmanta. Dejal je, da se Marshallov načrt ne bo mogel izvajati, ako ne bodo kontrole vzpostavljene. Visoki uradniki v Washingtonu ne vidijo možnosti vzpostavitve vojnih kontrol v mirnem času.

Harriman je priznal, da je program v procesu sestavljanja, ker je nastal zastoj na pariški konferenci. Repräsentanti šestnajstih evropskih držav se ne morejo zediniti o samopomoči in drugih vprašanjih.

Oba, Davis in Harriman, sta naglasila, da Amerika ne bo mogla zadostiti potrebam zapadne Evrope. Omenila sta padec pridelka koruze, pšenice in drugega žita zaradi suše.

Državni departament je prej naznanil, da bo morala Amerika znižati izvoz žita v zapadno Evropo za 20 odstotkov.

Obseg ameriške pomoči Nemčiji

Stiri milijarde dolarjev za kritje deficita

Paris, 13. sept.—Predvidevana pomoč, katero naj bi dala Amerika Nemčiji (skupni ameriško-britski con) na podlagi načrta državnega tajnika Marshalla v prihodnjih štirih letih, naj bi bila skoro štiri milijarde dolarjev. Vsota okrog \$3,800,000,000 je omenjena v poročilu, ki sta ga sestavila general Lucius D. Clay, poveljnik vojaških sil v ameriški okupacijski coni, in general Brian Robertson, poveljnik vojaških sil v britski okupacijski coni. Ta naj bi krila deficit. Poročilo je bilo dostavljeno pariški ekonomski konferenci.

Poveljnika sta naglasila, da bo deficit v prihodnjem letu znašal milijardo dolarjev, potem pa se bo znižal. Leta 1951 bo deficit \$800,000,000.

Trdi se, da so britske avtoritete vodile opozicijo proti razkritju obsega deficita, ker prikazuje mračno sliko finančne situacije.

Vladni odbor preklical odlok

London, 13. sept.—Britski rudarji so zmagali v stavki proti vladi, ki je trajala mesec dni. Posebni vladni odbor je moral preklicati odlok, da mora vsak rudar v Grimethorpu producirati pol tone premoaga več na dan.

Vodja Arabcev ustreljen v Jeruzalemu

Jeruzalem, Palestina, 13. sept.—Sami Taha, vodja Arabcev, je bil ustreljen potem, ko je v svojem govoru sugeriral, naj bi vsi židje, ki so v Palestini, dobili državljanske pravice. Morilci so po dejanju pobegnili. Taha je bil tajnik unije arabskih delavcev.

Venezuelska vlada zatrla revolto

Caracas, Venezuela, 13. sept.—Vlada je naznanila zatrtje revolte, ki je izbruhnila v La Cruzu, oljnem pristanišču. Naznanilo dostavlja, da so bili voditelji revolte aretirani in odvedeni v ječo.

Nov načelnik živilskega sveta imenovan

Zeneva, Švica, 13. sept.—Robert Bruce, bivši predsednik avstralske vlade, je bil imenovan za načelnika živilskega sveta organizacije Združenih narodov. Nasledil je Johna B. Orra, ki je odstopil.

PROSVETA THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narocnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$2.00 na leto...

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year...

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaravnih člankov se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857 - 59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois.

Glasovi iz naših naselbin

Poziv na ustanovno sejo krožka Progresivnih Slovencev

Chicago, Ill.—S tem se naznanja in obenem apelira na vse napredno misleče Slovence v Chicagu...

Rojakinje! Ni vam treba naglašati, kako si nazadnjaške sile prizadevajo podjarmiti ljudstvo...

Apeliram na vas, da se številne odgovore povabilu na ustanovno sejo...

Časi so resni in združenje vseh naprednih sil zelo potrebno...

Več pojasnila o namenu organizacije Progresivnih Slovencev...

Torej na svidenje v sredo, 17. septembra, v Delavskem centru!

Francos Vidar, sklicateljica.

V nebesih!

Cleveland, O.—Kriščanska vera uči: kadar rojenček zagleda beli dan...

Seve, novorojenčka hitro spremene iz pagana v kristjana po svojih metodah...

Višel sem mater, ki je vsak večer toliko časa križala dojenčka...

Mnogi smo se otresli teh v mladosti priučenih prividov, prenehali živeti za posmrtno življenje...

SHšal sem tole zgodbi: Kot strela je udarilo po evropskih narodih...

Rovtarski fajmošter se je vrnil s počitnic. Seveda, potreboval jih je prav toliko kot mlinska kura žita...

tega, ker so Združene države med vojno izčrpale svoje mineralno bogastvo...

Končno je tudi resnica, da se šestokrat meri moč kakšne države po naravnih zakladih...

do ruske meje. Musso je snažil čevlje. Prišlo je do razpusta: biti ali ne biti...

Naša organizacija SANS je bila dobro poučena o strašni borbi, ki je divjala na življenje in smrt...

Po dolgem oklevanju pa se je končno rodila Slovenska katoliška liga...

Druga zgodba: Rovtarski fajmošter je svetoval svojemu zboru...

Naša skromna, a iskrena in pristrčna hvala naj vam razode ne vso našo nepopisno radost...

Veliko veselje ste nam napravili z lepimi fotografijami. Solški upravitelj jih je več dni razobešal...

Stojimo sedaj pred velikim delom, da čim bolje uredimo naš Dom...

Veliko veselje ste nam napravili z lepimi fotografijami. Solški upravitelj jih je več dni razobešal...

Stojimo sedaj pred velikim delom, da čim bolje uredimo naš Dom...

Veliko veselje ste nam napravili z lepimi fotografijami. Solški upravitelj jih je več dni razobešal...

Stojimo sedaj pred velikim delom, da čim bolje uredimo naš Dom...

Veliko veselje ste nam napravili z lepimi fotografijami. Solški upravitelj jih je več dni razobešal...

Stojimo sedaj pred velikim delom, da čim bolje uredimo naš Dom...

Veliko veselje ste nam napravili z lepimi fotografijami. Solški upravitelj jih je več dni razobešal...

Senator Joseph O'Mahoney iz Wyominga je oni dan lopnil po velebitistu...

da on sedaj opišuje, kako človek najde mir in počitek v naravi...

Pismo iz Grahovega pri Cerknici

Cleveland, O.—Pred nekaj dnevi sem podpisani prejel pismo od odbora Antifašističnih žena...

Grahovo, 28. avgusta 1947. "Predragi naši rojaki—veliki dobrotniki!—Ob velikem, krasnem daru smo pred vami brez besed...

Naša skromna, a iskrena in pristrčna hvala naj vam razode ne vso našo nepopisno radost...

Veliko veselje ste nam napravili z lepimi fotografijami. Solški upravitelj jih je več dni razobešal...

Stojimo sedaj pred velikim delom, da čim bolje uredimo naš Dom...

Veliko veselje ste nam napravili z lepimi fotografijami. Solški upravitelj jih je več dni razobešal...

Stojimo sedaj pred velikim delom, da čim bolje uredimo naš Dom...

Veliko veselje ste nam napravili z lepimi fotografijami. Solški upravitelj jih je več dni razobešal...

Stojimo sedaj pred velikim delom, da čim bolje uredimo naš Dom...

Veliko veselje ste nam napravili z lepimi fotografijami. Solški upravitelj jih je več dni razobešal...

Obširneje o vsem vam v kratkem napiše tovariš Stanko Novljan, šolski upravitelj.

Zdenka Novljan, predsednica, učiteljica.

Franciška Gornik, Marjeta Otrin, Ana Gornik, Marija Avsec, Franciška Resinovič, Malka Kovac, odbornice.

V pismu ne omenjajo, če so prejeli vse, kajti poslali smo dva paketa...

Frank E. Lunka.

O železni zavesi med Vzhodom in Zapadom

Bellingham, Wash.—Upam, da mi ne bodo zamerili Prosvetini čitatelji...

Dejal je: "Kar koli pomeni označa 'železni zavor', ki naj deli vzhod od zapada...

Zapad je imel svojo industrijo in svojo kulturo...

Pretrajana je tudi domneva, da se narodom vsiljuje komunizem.

Dalje pravi Smith: "Nič ni čudnega, da se ti narodi oklepajo komunizma..."

Tako je Howard Smith zopet zill curek mrzle vode na vroče glave zapadnih militaristov.

Poslušal sem tudi Walterja Winchella iz New Yorka...

Priloga sem, da bo tudi on kaj povedal. Motil sem se...

Če so poročila resnična, tem sedaj kujejo, da bi narode iz Slovenije, Italije in Avstrije...

Kakor je že vsem znano, neki kaplan clevelandske Episkoparstva...

John Hom...

Mož se najbrže ne mara zamriniti onim v zgornjem nadstropju...

Zdaj skuša naš predsednik biti v svoj krog Južno Ameriko...

Na Grškem pa ne gre nič gladko, o Turčiji pa se zadnje čase sploh dosti ne sliši...

To in ono

Auburn, Ill.—Ko sem s sodnijsko obravnavo proti Furlanu in Francu Snojcu...

Se vedno mi je v živem spominu 8. september 1. 1908, ko bila ubita v Ljubljani študentka Lunder in Adamič...

V gostilni je nastal velik hvalospev in ogorčenje. Večina je bila strani Slovencev...

Nemčur je izgubil pogum in ni več oglašil, če pa se bi, bi koj padlo po njemu...

Lahko se spomnimo tudi ših rojakov, ki so hodili za dom na Koroško...

Sedaj se ti zapeljanci iz kot megle po Koroškem in v jii in poslušajo hujskače čez vo Jugoslavijo...

Če so poročila resnična, tem sedaj kujejo, da bi narode iz Slovenije, Italije in Avstrije...

Kakor je že vsem znano, neki kaplan clevelandske Episkoparstva...

John Hom...

Uničevanje naravnega bogastva

Ko je Bog (v resnici Priroda, Narava) ustvarjal Ameriko, je moral biti izredno dobre volje...

Kako stoji danes Amerika v pogledu svojih naravnih zakladov, posebno nenadomestljivih mineralij...

V zadnji vojni so zmagali ameriški naravni zakladi. To je priznal tudi Hitler...

Ameriška jeklarska industrija je odvisna od vanadija, tungstana in mangana...

- VANADIJ—v manj kot sedmih letih. TUNGSTEN—v manj kot štirih letih. MANGAM—v manj kot dveh letih...

To so naše domače zaloge. Seveda nam bodo zaloge izven Združenih držav še vedno na razpolago...

"Kompetentne avtoritete so nas posvarile, da nimamo toliko petroleja, da bi z njim mogli 'mazati' še eno vojno..."

Kako pa smo situirani glede železne rude? Dežela ima dosti železne rude slabe kakovosti...

Toda izredno bogato železno okrožje v Minnesoti se bliža svoji izčrpanosti...

Kadar bo to železno okrožje izčrpano svojega bogastva, bo Združenim državam ostala le ruda slabše kakovosti...

Po mišljenju nekaterih Američanov so ta dejstva več kot bistvene važnosti...

Na podlagi tega poročila je newyorški dnevnik Herald-Tribune tudi prišel do zaključka...

Razgledi po stari domovini

(Poroča Franjo Aleš iz Ljubljane)

IZ DELAVSKEGA IN STROKOVNEGA GIBANJA

Velika prirediteljska dela v Tolminu

Borba primorskega ljudstva za nacionalno svobodo in borba osvobodilnega ljudstva tolminskega okraja za gospodarski in kulturni dvig je pokazala v vsej veličini rezultate na veliki razstavi dela v Tolminu. Na slavnostni otvoritvi sodelovalo nad 20 tisoč ljudi. Ob tej priliki je imel govor tudi Ivan Regent, ministar v vladi LRS, v katerem je poudaril važnost gospodarske obnovitve in politične borbe proti zunanji in notranji sovražnosti, ki se z novim stanjem nikakor ne morejo pomiriti.

Osnovna prirediteljska delavnost v Tolminu je bila razstava dela, ki je dala izčrpen pregled doseženih gospodarskih in kulturnih uspehov tolminskega delavstva in kmeta ter bodočega razvoja po petletnem načrtu. Ljudje so dobili novega poleta in volje, ker so se spoznali s priložnostmi in možnostmi okraja, ki je bila dosežena po osvoboditvi, zlasti pa so se spoznali z bodočim razvojem tolminskega okraja po načrtih petletke.

Tekmovanje jugoslovanskih in bolgarskih rudarjev

V zvezi z izvajanjem sklepov blejskega jugoslovansko-bolgarskega sporazuma je poslala Zveza bolgarskih rudarjev jugoslovanskim rudarjem tekmovalni poziv. Bratski sporazum nas je navdihnil, da bomo še močnejše napeli vse sile za izvršitev načrta za prvo leto. Pozivamo vas, dragi bratje, k skupnemu tekmovalstvu. S posebnim veseljem in najprisrčnejšo hvaležnostjo smo sprejeli dobrohotno potozno jugoslovanske vlade, s katero se odpuveduje 25 milijonov dolarjev, ki bi jih morali plačati na račun reparacij po teritorialni pogodbi. Ta potozna iskrenega prijateljstva, storjena v trenutku gospodarskih težav, je velikega pomena ter nas varuje velikih žrtev in odrekanja! Nakopljimo več premoga in več rude!

Delegacija italijanskih delavcev v Jugoslavijo

Jugoslovani so povabili italijansko Glavno zvezo dela, naj pošlje v Jugoslavijo delegacijo, ki bi obiskala jugoslovanske delavske strokovne organizacije in večja proizvodna središča širom države. Italijanski delavci so povabilo sprejeli in se bodo napotili v sklopu večje delegacije v prvi polovici septembra v Jugoslavijo na obisk, da bi na licu mesta proučili nove življenske pogoje jugoslovanskih delavcev ter njihove delavske in strokovne organizacije.

Nagrade delavcem-inovatorjem

Lepo nagrado v znesku 30.000 dinarjev je prejel delavec tobačne tovarne v glavnem mestu Makedonije, v Skoplju, Boris Tanevski. Izumil je namreč novo vrsto škatal za sto cigarete. Izdelovanje teh škatal je mnogo lažje in hitreje. Samo 4 delavske izdelajo 4000 kg škatal na dan, medtem ko je bilo preje treba 38 delavcev za izdelovanje 2.400 kg škatal. Jugoslovanske tobačne tovarne, ki bodo uvedle nove škatle, bodo prihranile milijonske zneske.

Delavska stanovanja na Hrvaškem

V letošnjem letu je treba po načrtu zgraditi na Hrvaškem skoraj 1300 delavskih stanovanj. Pomembne tovarne so dolžne, da iz svojih sredstev preskrbe delavcem in nameščencem odgovarjajoča stanovanja in da s tem pomagajo omiliti stanovanjsko krizo tudi ljudskim oddelkom. V Zagrebu gradi tovarna "Rade Končara" hiše s 116 stanovanj, podjetje "Elektrograd" zida kolonijo z 20 dvosobnimi, 3 enosobnimi in 5 samostojnimi stanovanji. "Prvomajska to-

varna" gradi hiše s 36 stanovanji. "Elektroželezarna" v Šibeniku gradi 36 poslopij s 112 stanovanji, v Slavonskem Brodu bo do zime gotovih 120 stanovanj za delavca in nameščence, v novi tovarni sladkorja v Zupanjci bodo še letos dogradili 90 stanovanj.

S tem bo vsaj zasilo omiljena stanovanjska kriza, mnogim delavskim družinam pa podani boljše materialni pogoji. Pri Sarajevu grade medtem novo delavsko naselje. Tu so sarajevski delavci skupno z najboljšimi člani Ljudske fronte začeli s prostovoljno gradnjo 500 poslopij novega delavskega naselja. To bo največja delavska stanovanjska kolonija v republikli Bosni in Hercegovini.

INOZEMSKI GLASOVI O NOVI, PREROJENI JUGOSLAVIJI

Mogočen je napredek nove Jugoslavije

Znani mehiški pisatelj Jose Nascidor je imel z dopisnikom TASSA daljši razgovor o nekaterih evropskih državah, njihovem gospodarskem in kulturnem razvoju po osvoboditvi. Med drugim je izjavil o Jugoslaviji sledeče:

"Pred svojim odhodom v Sovjetsko Zvezo sem obiskal deset evropskih držav, da sem lahko primerjal razvojne poti gospodarstva in kulture v teh državah. Zlasti velik vtis so napravili na mene uspehi novega družabnega življenja ter polet v Jugoslaviji, da ne omenim še Bolgarije, Poljske, Čehoslovaške in Madžarske. Mogočen je napredek nove Jugoslavije! Petletni gospodarski načrt bo naredil iz Jugoslavije iz te nekdanje polkolonialne agrarne dežele močno, neodvisno industrijsko-kmetijsko državo. Opazil sem med svojim potovanjem, da se obnova gospodarstva najintenzivneje izvaja v Jugoslaviji. Tu sem imel priliko videti resničan zanos navdušenega dela. Tisoči mladincev in mladink obnavljajo med pesmijo in ustvarjalnim navdušenjem svojo deželo. Povdariti moram, da se istočasno z gospodarskim razvojem opaža tudi velik kulturni polet. V Jugoslaviji v velikem obsegu delujejo univerze in šole, ki so jih študenti obnovili. Na veliko se izvajajo tudi znanstvena raziskovanja.

Kot pisatelj in pedagog sem se zanimal za polet, ki se kaže v vseh demokratičnih deželah na področju prosvete. V državnih proračunih so določene velike vsote denarja za razvoj prosvete. V Jugoslaviji deluje na primer po podjetjih, vaseh in mestih več sto analfabetskih tečajev."

"Poročilo, da bo petletka prekoračena!"

V beograjskem radiu je govoril vodja sovjetske sindikalne delegacije, ki je prišla na povabilo glavnega odbora Enotnih delavskih sindikatov v Jugoslavijo, da bi se prepričala in seznanila z delom pri obnovi in izgradnji industrije ter boljših življenskih pogojev. Med drugim je dejal Vladimir N. Beresin, vodja sovjetske sindikalne delegacije, da so med svojim bivanjem v Jugoslaviji obiskali sovjetski sindikalisti vrsto podjetij in novih gradenj in tudi kmete po vaseh. Videli smo, s kakšnim ustvarjalnim navdušenjem dela jugoslovansko delovno ljudstvo vseh republik za izvršenje vseh gospodarskega načrta, načrta industrijske in elektrifikacije države. To, kar smo videli pri gradnji tovarne težkih strojev pri Beogradu, ni mogoče pozabiti. Mladinske delovne brigade tekmujejo pri izpolnjevanju svojih nalog, tako, da so bile mnoge od njih dva ali trikrat proglašene za udarne. Bilo je tudi prijetno videti, da so takšne gradnje kot je proga Šamac-Sarajevo, stvar vse Jugoslavije. Tako n. pr. pomaga pri oskrbovanju z materialom in napravami celotno industrijsko zaostala Makedonija, kjer izdelujejo za progo

črpalke, spojnice za tračnice, zakovice itd.

Vzporedno z industrijsko izgraditvijo se posveča v novi Jugoslaviji tudi velika pozornost gradnji stanovanj in kulturnih ustanov, tako v mestih, ki so trpele zaradi bombardiranja med narodno - osvobodilnim bojem, kakor tudi pri novih naseljih in gradnjah. Gradnja stanovanj se izvaja v velikem obsegu tudi pri gradnji tovarne težkih orodnih strojev pri Beogradu. Posebno pozornost pa zasluži gradnja stanovanj na prostovoljni podlagi, kar se kaže zlasti na področju Bosne in Hercegovine.

Lahko rečemo, da je ustvarjalno navdušenje jugoslovanskega delovnega ljudstva poročilo, da bo državni gospodarski načrt za leto 1947 ne samo izpolnjen, ampak tudi prekoračen. Končno se to, je zaključil vodja delegacije, mi sovjetski delavci ne bomo nikoli pozabili prisrčnega sprejema in prijetnih vtisov, ki jih je imela sovjetska delegacija delavskih strokovnih organizacij za časa bivanja v Jugoslaviji, zlasti, ker jo je delavstvo in vse ljudstvo Jugoslavije tako prisrčno sprejelo."

"Times" o zgodovinskem zblizanju Jugoslavije in Bolgarije

V uvodniku konservativnega lista "Times" je komentiral londonski urednik veliki pomen jugoslovansko-bolgarske zveze ter napisal med drugim tudi tole: Jugoslovansko bolgarski sporazum je toliko važnejši, ker ni bivšim dinastijam v Jugoslaviji in Bolgariji nikoli uspelo ustvariti mirnih odnosov med obema državama. Grozotno je bilo razkosanje Jugoslavije med okupacijo in še sramotnejša je bila vloga bolgarskega kralja Borisa ter njegove klike, ki je komaj pričakala, da bi sodelovala pri okupaciji Srbije in Makedonije. Bolgarski vojniki pa so čestokrat dezertirali in se bratili z lokalnim prebivalstvom.

Ze leta 1944 so se začeli razvijati dogodki v določeno smer. Poleg narodno - osvobodilnega gibanja v Jugoslaviji se je razvil tudi v Bolgariji narodno-osvobodilni odpor. Prihod rešice armade je omogočil Domoinski fronti povesti Bolgarijo v vojno proti fašizmu. Ta ustvaritev skupne vojaške fronte je dobila svoj popoln pomen pri ustvaritvi miru na Balkanu samo z dejstvom, da je bila zvezana s političnimi spremembami.

V obeh državah so odstranili dinastije, simbola avtokratske oblasti, ki sta vedno videla koristi v nesrečah svojega soseda. V Beogradu in Sofiji je odstranjeno šovinistično vodstvo, ki je bilo povezano z dvornimi krogi.

Narava osvobodilnega gibanja jugoslovanskih narodov in bolgarskega naroda je bila v svoji osnovi ista in velik povdarek je na tem, da je bila odločilna vloga obojestranskega vodstva z maršalom Titom in Georgijem Dimitrovom.

Osnova jugoslovansko-bolgarskega prijateljstva je tudi v dejstvu, da sta oba naroda preživela enake osvobodilne izkušnje. Govorita z istim političnim jezikom in težita k istim ciljem. Oba naroda občutita, da je iz zla nastalo dobro in da se lahko sedaj spopadi med njima, v katerih je bilo prelitto toliko krvi, enkrat za vselej končajo. To zaslužno moramo pripisovati voditeljema v Beogradu in Sofiji, ker sta dala izraza temu globokemu občutku o nastali spremembi.

Mnogi, ki so potovali med vojno in po vojni po obeh deželah, so opazili, kako je to čustvo močno med kmetjskimi ljudmi. Jugoslovanski - bolgarski sporazum je prvi praktični korak k izoblikovanju te spremembe. Odkar je dalmaški pesnik Gundulić pel o tugi in upanju jugoslovanskih narodov, je minilo skoro 500 let in njegove pesmi so odmevale skozi stola.

Sedaj je končno odstranjeno nasprotstvo in je omogočeno pravo prijateljstvo."

Še o svobodi vere v Jugoslaviji

Na tiskovni konferenci v Beogradu 12. avgusta je izjavil dr. Emery Shipler na vprašanje novinarjev o verski svobodi v Sloveniji sledeče: "V Sloveniji smo se razgovor-

KAJ JEDO NEOMIKANA LJUDSTVA?

Skrb za prehrano je pri naravnih, preprostih, neciviliziranih ljudstvih glavna stran njih gospodarstva. Oblika prehranjevanja je tako tesno spojena z obstankom in načinom življenja takih ljudstev, da more nje prisilna sprememba povzročiti izumiranje celega rodu. To nam kaže primer afriških Bušmanov, ki jih prodiranje belecev v njih lovišča tako omejuje pridobivanje hrane z lovom in zbiranjem, da zaradi tega od lakote izumirajo. Podobno je z rodovi Ognjene zemlje in Veda na Cejlonu.

Na najnižji stopnji glede prehrane so Pigmeeji v osrednji Afriki, Bušmani, Andamanci, Veda, Senoi, Semang. Ti rodovi uživajo to, kar jim nudi narava, ne da bi njene plodove kaj predelovali; glavno hrano jim nudi lov, ribolov, nabiranje ličink in žuželk. To so odlični lovci, saj je lov edino opravilo moških. Ženske pa zbirajo sadeže, kopljejo z rovnico gomolje in korenine. Sladkor, ki ga zahteva obilno uživanje mesa, pa jim nudi med, ki ga jedo kar z voskom. Bušmani pomešajo z medom razpadajoči les, katerega celuloza pospešuje prebavo. Jedo tudi kambij mangovega drevesa.

Višja stopnja zbirnega gospodarstva je tista, na kateri jim služijo drevesa s svojimi sadeži kot glavni vir prehrane; to je zlasti sago—in kokosova palma, ki nudi Malajcem, Papuancem in Polinezijcem vse leto neizčrpen, enolično hrano, katero dopolnjujejo le z ribami.—Brazilski pražogod pa je pravi divji sadovnjak, kjer nešteto vrst dreves nudi živež in pijačo.

Ti preprosti rodovi pa poznajo tudi stud do nekaterih vrst živali, n. pr. roč Veda do netopirjev, šakalov itd.; nekatere strupene korenine pa na poseben način pripravljajo za uživanje.

Redki so rodovi, ki uživajo zgolj mesno ali zgolj rastlinsko hrano. Tako najsevernejši Eskimi v svoji ledeni zemlji pogrešajo skoro sleherni rastlinski hrano. Ni pa upravičena trditev, da jedo Eskimi samo meso.

Jedila pripravljajo na ognju; drugi način je, da jih zakopljejo v zemljo; dalje jih tolčejo, mečkajo itd. Meso zavijejo v liste in ga peko v jamah, vdolbenih v zemljo in obteženih z razbeljenimi kamni. Kuhanje v vreli vodi je mnogim ljudstvom neznano.—Poznajo pa tudi konzerviranje, ki ga n. pr. Andamaneci vrše v bambusovih škatlah. Mnoga ljudstva konzervirajo meso v dimu.

Višji lovci

Usoda višjih lovcev pa je precej drugačna od življenja nižjih lovcev. Ugodnejše razmere, živalsko bogastvo pokrajine jim nudi pogoje za razvoj višje kulture. Temu primerno se spreminja tudi raven njih prehrane. Tako je pri rodovih zapadne obale severne Amerike, pri Eskimih, severovzhodnih Azijcih itd. Napredek je viden zlasti v pripravljanju jedi: kuhanje je povsod udomačeno; poznajo juho z mesa morskega psa in tjunja. Okus mesa si skušajo izboljšati z rastlinskimi in drugimi dodatki (jagode, kavir . . .) Višji lovci in ribiči so tudi prisiljeni v letnem času, ko jim narava v obilju nudi vsega, skrbeti za zimo. Zato suše poleti ribe na zraku za zimsko zalogo in pripravljajo tudi ribje olje. V polarnih krajih pa puste, da me-

jali s profesorjem bogoslovja, ki je bil pred vojno profesor v Mariboru ter še nekaterimi drugimi uglednimi dijaki. Sestali smo se z mnogimi predstavniki katoliške cerkve kakor tudi drugih cerkva, da bi nam razložili stanje svojih cerkva. Med vsemi razgovori, ki smo jih imeli v Jugoslaviji, nismo mogli nikjer slišati, da v Jugoslaviji ni svobode vere. Ko smo se razgovarjali s predstavniki manjšin, so naglasili, da so razmere mnogo boljše, kakor pred vojno.

Naš čas je bil omejen, zato nismo mogli obiskati vasi, toda, ko smo potovali, smo videli cerkve, ki so bile v zelo dobrem stanju in ljudstvo jih je svobodno obiskovalo. Na cesti proti Lepoglavi smo videli, kako ljudstvo popolnoma svobodno obiskuje majhno cerkev sv. Marije. Tudi mi smo jo obiskali in videli takšen verski zanos, kakršnega nismo opazili nikjer na svetu. Sto in sto kmetov se je vračalo iz te kapelice."

Buy U.S. Savings Bonds REGULARLY

Ask where you WORK Ask where you BANK

kulturah enaka, kar nam bo pokazal sledeči pregled.

Zmleta zrna skuhajo v pogajo ali pa jih oprazijo na razbeljenih kamnih ali glinastih ploščah v preprost prvotni "kruh". Ena najstarejših rastlin za tako uporabo je oves.—V Ameriki je koruza glavna kulturna rastlina, katere zrna pražijo, kuhajo ali—v stari Mehiki—z dodatnim anpenecem in vodo pripravijo na poseben način. Glavna koruzna jed je tu "tortilla". Iz Amerike je prišla koruza v vso vzhodno in južno Azijo, v območje Sredozemlja in Afriko. V južni Ameriki je doma manikokova korenina, iz katere Indijanke in družbeno prvenstvo v obliki matriarhata — materopravja, to je v taki obliki družbene in družinskega življenja, kjer stopi moški docela v ozadje in se otroci imenujejo po materini družini.

S pričetki poljedelstva je uživanje mesne hrane stopilo v ozadje. V času motičnega gospodarstva so gojili mnogo več rastlin kot v dobi višje razvitega pluznega poljedelstva. Uporaba rastlinskih produktov v prehrani je v glavnem v vseh

kosov oreh uživajo v razdrobljenem stanju, toda redko brez kakakega dodatka. Sago je kašasta rastlina; iz razrezanih stebel dobivajo moko, iz katere naredijo vodo klejasto gneto. Iz pandanusovega sadu, ki ga kuhanega na soncu posuše, naredijo pogajo, dišečo po medenjakih in ga uživajo v konzervah. Ponekod obdajo pogajo z listjem in jo s kosovimi nitmi povežejo.

Azijska poljedelska ljudstva uživajo tudi žitarice. Na prvem mestu med njimi je proso, ki ga poznajo v severni Kitajski, srednji Aziji, severni Sovjetski zvezi. Java se imenuje "proseno dežela". Podobne važnosti je za srednjo Azijo ajda, od koder so jo prenesli v srednjem veku v Evropo. Ljudstva, ki goje oves, ječmen in riž, pa moramo šteti že med višje omikana ljudstva. Iz ovsu in ječmena delajo Lapenci in nekatera severna ljudstva pogajo. Iz vseh kašnatih rastlin delajo jedila, ki jim pridajo še drugih živil; n. pr. zamorci jedo proseno kašo z juho iz mesa, rib žuželk in zelenjave. Poleg glavne jedi uživajo povsod še stranske: banane, krompir, omako iz listja tarane itd.

Poljedelska ljudstva pogosto uporabljajo vrenje za pripravljanje živil. Zlasti v Južnem morju delajo na ta način konzerve. Na Samoji v ta namen zavijejo banane in kruhovčev plod v bananine liste in jih obteže s kamni. Tako se sadje ohrani nekaj tednov, nakar zavre in je imenitno živilo, dokler ostane v zemlji.—(Ljud. tednik.)

NARGONIKOM

Datum v oglepaju, ne primate (Sept. 30, 1947), poleg valoga imena na nasledovni pomoni, da vam je s tem datumom posebna naročnina. Ponovite je pravčasno, da se vam list ne umakne.

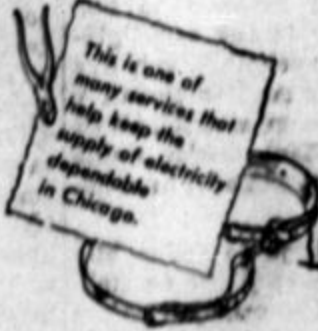
Trouble is their business!

V NAJSLABŠEM vremenu, poleti in pozimi, so posebne skupine delavcev družbe Commonwealth Edison najbolj zaposlene. Podnevi in ponoči, ko divjajo snežne nevihte, viharji in nalivi, te skupine delavcev delajo za vašo udobnost in varnost . . . popravljajo pretrgane žice . . . vzpostavijo električni tok v vsakem vremenu.

Naša oskrbovalna moštva pazijo na žice po vsem mestu. S svojimi truki, opremljenimi z dvostranskimi radio-aparati, so ta moštva pripravljena, da se odzovejo na klic takoj.

Ta Edisonova moštva, ki so stalno na delu, so izurjena, iznajdljiva in neustrašena — so v resnici moštva. "pri vzmetih," so važni činitelji Edisonove zanesljivosti.

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

TOVARIŠI

POVEST PARTIZANSKE ZVESTOVE
TONE SELIŠKAR

(Nadaljevanje)

"Obljubljam, mati! Glava za glavo!" je dejal Pavlek odločno in čutil je krvavo važnost teh besed.

"Položi tri prste na grob!" mu je velela mati. Pavlek je tako storil in neka nepojmljiva, velika sila mu je zajemala srce.

"To je prisega, Pavlek! Zdaj si zvezan na življenje in smrt na svojo oblubo!" de mati in se naglo dvigne. V njenih očeh je ugasnila žalost. Vanje se je vselil odsev nečesa drugega, trdega, pa vendar velikega in mogočnega.

Šla sta proti domu trda in krepka in sta se zakopala v delo. Odprta zemlja je klicala, seme je pričelo kaliti!

3

SVET SE JE PODRL

Kmalu potem se je vse okoli Kala zavrtelo, kakor da bi se svet snel s tečajev in se sesul. Mostovi so se podirali, strašne razstrelbe so rušile predore in železniške proge, po zraku so švigale jate jeklenih ptic na vse strani, žene in otroci so vekali, možje pa, ki so odrinili na vojno, so se že v prvih dneh spopada razbežali. Zdaj so se vračali na svoje domove po vseh cestah in poteh, pa tudi skrivaj po gozdovih, ker nihče ni vedel, kje je sovražnik in kaj hoče. Nekateri so bili še oboroženi, večina pa jih je odmetala orožje že ko v začetku in so bili kar veseli, da se jim ne bo treba boriti, ko so sprevideli, kako je vse zavoženo in izprieno.

Neka čudna, strahotna zmešnjava je zajela vse ljudstvo od enega konca do drugega. Vojska je bila v razsulu, generali in oficirji so se predajali sovražniku, s hiš so visele bele zastave. Mnogi vojaki so bili potrti, vsi pa so se žurili na svoje domove, kajti vrag vedi, kaj bo vsemu temu sledilo. Vsa oblast se je čez noč razkldala kakor megla.

Ljudje so vdrali v zapuščena vojaška skladišča, nasilno odpirali železniške vagonne in tovorili na domove moko, riž, bale usnja, vojaške odeje in obleko, slanino, tobak, orodje vsake vrste . . . Bogastvo je bilo raztreseno vzdolž vseh cest in železniških prog. Kakor da so iznenada popustili vijaki slabo sestavljenega velikega stroja. Zdaj leži ta stroj ob cesti in se nikamor več ne gane. Ta je pobral kolesa, drugi pipe in vijake, tretji cevi in zakovice . . .

Mar je konec sveta? Ljudstvo je čutilo, da ga v teh dneh razpada nihče ne vlada in ni vedelo ne kod ne kam. Tisti, ki so se znašli v zmešnjavi, so vozili bogastvo kar z vozovi na svoje domove in pričakovali sovražnika z odprtimi rokami. Ljudske množice pa so bile zbegane in so trepetale. Čutilo se, da prihaja nadnje zlo, kakršnega še ni bilo na svetu.

Ko je Pavlek na Veliko soboto čepel spodaj ob robu gozda in napenjal oči v dolino, če bi le zagledal svojega očeta, je opazil, kako se gruča vračajočih se vojakov ustavila pri njihovi skladvonici cepanic. No prav, počivajo! Takšnih gruč je videl večerj in danes že precej. Toda čemu razmetavajo njihova polena, da bi jih kokljali Mar so jim na poti? Mar bodo zakurili? Gnala ga je radovednost bliže in ker je hodil po gozdni plati, je lahko na skrivaj prav od blizu opazoval vse njihovo početje. In kaj je videl in slišal? . . . Vojaki so zavijali v šotorko lepo, nov strojnico! Nekdo je s kratko vojaško lopato rezal travnate ruše ter kopal v zemljo luknjo, v katero so položili strojnico ter

zaboj z municijo, nato pa so jamo zasuli ter jo spet pokrili z rušami ter naložili na vse to še cepanice.

"Tako! Lepšega skrivališča nismo mogli najti, kot je le-tod!" je dejal najstarejši med njimi. "Le prostor si moramo natančno zapomniti in okolico: tam je kapelica, poleg nje velik, košat hrast, kakršnega daleč naokoli ni nobenega, tu pa so tri breze in pod brezami je strojnica!"

"In kdaj jo bomo spet dvignili?"

"Te ga ti ta hip ne morem povedati. Nemška in italijanska vojska že zasedata naše kraje. Italijani so že v Ljubljani. Zdaj se bomo potuhnili! Toda prišel bo čas, ko bomo potrebovali orožje, da jih preženemo! Kdaj bo to . . .? Ko se bo ves naš narod zavedal, da je ta zemlja samo naša! Hodili bomo med ljudstvo in mu dopovedovali, da je pravica na naši strani, prižigali bomo plamen sovraštva v srcih naših ljudi, v našega delavca, v našega kmeta, v našega študenta . . . takrat pa bomo vsi zgrabili za orožje, ter pognali požrešnega tujca iz naše domovine!"

"Da, da, tako bomo storili! In tedaj bomo prišli in izkopali strojnico!"

Med njimi je bil mlad, dolg, suh fant z očali. Imel je svetle lase, še ves otroški je bil v obraz, človek bi mu ne bil prisodil niti šestnajst let. Vojaška obleka mu je nerodno visela na telesu, lešajkačo je imel gizado potisnjeno postrani ušesa. Kako je le-ta zašel med vojščake? Zamisljeno je strel v daljavo in bilo mu je hudo, kakor da se vrača s pogreba.

"Kar pogum, Marjan!" mu je dejal najstarejši. "Poglejte, tovariši, ta mladenič se je javil kot prostovoljec! Skoraj otrok je še, pa se je odtrgal od matere, da bi branil svojo domovino. Srečala sva se v Karlovcu, kjer sva verolomnim hrvaškim ustašem ušla, so nas vse hoteli poklati. Pa se ni bal!"

Vsi naši voditelji so nas zapustili . . . je dejal mladenič žalostno. "To me boli. Izdajstvo!"

"Da, to je hujše od smrti! Toda zgodilo se bo, kar sem vam pravil. Upri se bomo sami in dvignili orožje! Takrat bo tisoč in tisoč takih mladih fantov naskočilo sovražniku. Pa tudi tiste, ki so sovražniku pripravili tako lahko pot do nas, kajne Marjan? Pa tudi jaz bom takrat zraven, mi vsi!"

"Hvala za te besede, Janez Strnad!" je dejal mladenič, vrgel svoj nahrbtnik na ramo in odšel z ostalimi v dolino proti Ljubljani . . .

Pavlek je še dolgo sedel v svojem skrivališču in razglabljal vse to, kar je videl in slišal. V teh dneh se je toliko vsega zgodilo, da se mu kar vrti po glavi in ne more zlepa spraviti toliko teh velikih stvari v sklad. Njegova betička je še premajhna, da bi lepo po vrsti razklala vsako teh posameznih zagonetk v čista zrna. Kopljejo se mu po glavi, rad bi zajel vse nankrat, da bi mu bile te stvari jasne in razumljive, kakor vse druge na svetu, ki jih je že premožgal. Ko se je med drugimi domislil tudi Štrebenkovega Dolfa in trgovca Fremeta, je začutil do njiju gnev in stud, do teh mož pa, ki so zakopali strojnico, veliko spoštovanje. Občutil je, da je na Štrebenkovi strani nekaj umazanega in grdega, na strani teh vojakov pa nekaj levega in velikega. Skrivnost pa je vendarle tolikšna, da je ni mogel ohraniti zase, ampak je stekel k materi in ji razodel.

(Dalje prihodnjic.)

dinsko progo, ko si je Desa komaj upala namigniti, da bi tudi rada šla, je babica kratko pomislila in rekla: "To se razume. Če država kliče mladino, jo potrebuje. Moj mož in moji otroci se niso nikdar obotavljali, ko je klicala domovina. Vedno so bili med najboljšimi junaki." Desa se je razveselila in rekla: "Junakom dela pravimo udarniki. Udarnica se bom vrnila." Babica je pokimala in ko je Desa odhajala, sta jo babica in mala Nevenka pospremili, babica jo je blagoslovila, obe pa sta ji klicali, naj se vrne kot udarnica. Udarnika v vasi še niso imeli, toda toliko se je govorilo o udarnikih, da se je babici zdelo samo dosledno, da poleg junakov v njenem rodu imajo tudi udarnika. Tedaj je Desa rekla: "Prej me ne pričakujte, dokler ne postanem udarnica."

Lahko je bilo doma reči: udarnik! Toda na progi je bilo šestdeset tisoč ljudi, vsi ne morejo postati udarniki, to je jasno, ker to je čast, ki pripada samo najboljšim. In pri tolikem številu, ki so vsi dobri, postati najboljši . . . Vendar Desa ni obupala, ker ona je obljubila babici, da je prej ne bo, dokler ne bo udarnica. Saj tudi ne more. Babica je znala toliko velikih stvari povedati o svojem možu, o svojih sinovih, hčerah, vnukih in vnukinjah, ki so v treh vojnah bili taki junaki, da bi bila sramota za njo in za babico in za padle in vse skupaj.

Ali nesreča je bila še v tem, da so jo kjo spočetka dodelili za pomoč kuharici. Ko so izbirali kuharico, se je za to delo priglasila ena sama ženska, a za pomoč njej se ni hotel nihče. Kakor nalašč je komandantovo oko obviselo na njej, Desi: "Ti pojdeš," je rekel. "Ne grem," se je tedaj uprla Desa in vztrpetala. "Tja že ne grem, pa če me ubijete." "Zakaj?" se je začudil komandant. Najprej je rekla, da ne gre in ne gre, nazadnje pa povedala: "Jaz sem prišla, in babica me je zato poslala sem, da postanem udarnica." Komandant jo je nekaj časa gledal, se smehljaj, ker mu je ugajalo, kako strastno je rekla: udarnica da mora postati. Bila je slabša od drugih, še otrok. In tam je čakala proga, na kateri so čepeli skale, kjer je čakalo ogromno napornega dela. "In vendar pojdeš," je odločil nazadnje. "Ubogala boš." Ubogala je, toda se bridko razjokala. In jokala je še tri dni, dokler si ni dopovedala, da tudi to mora nekdo delati, ne samo kopat. In potem se je z vso strastjo vrgla na delo.

Prišel je čas, ko so bili imenovani prvi udarniki. Njihova brigada je imela dva. "To je jasno," si je rekla Desa z grenkim nasmehom, "kdaj pa so ljudje pri kotlu postali udarniki? Lepa reč, potem bi lahko postal kdor koli." Še isti večer je stopila h komandantu brigade in rekla, da ji je kotla dovolj, ker je ona prišla, da tu dela in postane udarnica. "Babici sem rekla, da me prej ne bo domov, dokler ne postanem udarnica. Pri kotlu pa to ne po-

stanem sto let, to je jasno . . ." In še drugih stvari je dokaj povedala. Hoče delati na progi, voziti, kakor delajo drugi!

Komandant jo je poslušal, gledal, se nekaj smehljaj, potem pa dejal, da tudi pri kotlu mora nekdo delati in da se bo vrnila na svoje dosedanje mesto. Rekla je: "Jaz hočem postati udarnica ne kuharica! Da bo moja babica sram? Ona je zgubila v treh vojnah enajst ljudi. In po vsem tem naj jaz postanem kuharica? Ne!" Obrnila se je in šla, pa je še rekla: "Rajši grem domov. Pojdem kamor koli delat, bom že postala udarnica. Pri kotlu pa nikdar." Ni odšla, pač pa se je odpravljala na delo na progi. Ko jo je komandant videl, jo je poklical k sebi in rekel: "Pusti ta kramp, ker ni tvoj. Vrni se na svoje mesto. Tisti tvoji predniki, ki so padli, so gotovo ubogali. Misliš, da niso? Potem bi ne padli." Kramp ji je zdrnil iz rok, pobesila je glavo, zato ker se je spomnila, kako je babica vedno pripovedovala, da so njeni ljudje slišali prvo besedo, kadar je domovina klicala ter da so stali zvesto na svojem mestu, kamor so bili postavljeni.

Šla je s pobešeno glavo mimo brigade. Potem je obmolnila. Samo delala je še. Samo delala. "Rekla bom babici," si je dejala, "da sem ubogala in vse storila, ker sem mogla. Oprostila mi bo, čeprav nisem udarnica." Z globoko vero se je predala delu. Bila je tako rekoč vsak dan pohvaljena, toda to je šlo mimo nje. Kaj vse te pohvale, ko pa tam daleč v hribih, babica in Nevenka pričakujeta, da se bo vrnila udarnica!

In tako so dnevi potekali, šel je drugi mesec h kraju, že so vsi govorili o tem, da pojdejo domov. Poleg tega so govorili še neprestano, ali bo brigada postala udarna ali bo samo pohvaljena. Zatrjevali so, da bi morali postati udarna, ker . . . in navajali so najrazličnejše dokaze. Delali so mnogo več, samo da bi zaslužili to čast. Vse je bilo nekam nestrpno.

In zdaj naposled so bili rezultati tu, ker drugi mesec je bil pri kraju. Brigada je bila pohvaljena. Pač pa . . . poleg dveh drugih je bila—Desa proglašena za udarnico. Ko je izvedela, se je zdrnila. Vendar, kakor bi ne verjela. Stopila je do samega komandanta. Ne da bi ji bilo treba vprašati, jo je ta prijel za roko in ji čestital s smehljajočim se obrazom.

Desa ni rekla nič, samo obrnila se je in zablodila ven, kakor bi potrebovala zraka. Zatavala je pod hrast za barako, kjer je bil klop in sedla nanjo, ker se je bala, da sicer pade. Zdal je sedela tam že celo uro, zvonila z nogami, medtem ko so ji roke padle po nogah kakor mrtve. Sedela je in njena misel je zaplavala daleč proti domu, k babici, k Nevenki. Srce je tako burno bilo. Tisočero misli se je mešalo v njeni glavi, babica, Nevenka, domača vas, država, govorniki z govori. In zdelo se ji je, da ves čas sliši nekoga govoriti: ". . . naša dr-

žava, država herojev iz osvobodilnih bojev bo v dobi petletnega plana ustvarila na tisoče udarnikov, najboljših sinov domovine . . . domovina delovnega ljudstva, domovina udarnikov . . .

Tedaj Desa ni mogla več, zakrivila je z rokami in vzkliznila: "Joj, udarnica sem postala!" in si zakrila oči z dlanmi.

Ta vzkliz je bil tako čuden, tako poln nečesa brezmejno velikega, lepega, tako pretresljivega. Srce je nenadoma postalo

prepolno radosti, sreče, neke svojevrstne človeške pobožnosti. "Joj, udarnica sem postala . . ." Samo to je zmogla. Toda ali to ni bilo več ko preveč? Zdal lahko pojde domov in zdaj babice ne bo sram zaradi male vnukinje: junakom boja, bo zdaj lahko še prišla njo, bo udarnico junaka dela.

ZASTOPNIKI LISTA PROSVETE

- so vsi društveni tajniki in tajnice člani, ki jih društva izvolijo v svojo službo.
- Najbolj nastavljeni lokalni in posredni zastopniki za določena okraja so:
- Louis Barbaric, za Milwaukee, Wis. in okolico.
 - Anton Jankovich, za Cleveland, Ohio in okolico.
 - Frank Klun in Chisholm, Minn. za Chisholm in okolico.
 - Frank Cvetan in Tiro Hill, Pa. vsi: srednje-vzhodno Penna.
 - Anton Zornik in Hermine, Pa. vsi: zapadno Pennsylvanjo.
- Poleg vseh teh pa lahko vsak član naročnik sam pošlje svojo naravno direktno listo
- PROSVETA**
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VAŽNO OBVESTILO naročnikom dnevnika Prosveta

V smislu sklepa seje gl. odbora z dne 14. februarja 1947, je bila naročnina za dnevnik Prosveto povišana za \$2.00 letno za vse naročnike.

To velja tudi za vse one naročnike, ki imajo prišteti po PET članov iz družine, torej se razume, da **MORATE TUDI VI DOPLAČATI \$2.00** za naročnino za vaš dnevnik.

Po sklepu gl. izvršnega odbora se ne sme v nobenem slučaju upoštevati **VEČ KOT PET ČLANOV** iz ene družine pa tudi če imajo več kot pet članov in morajo biti iz enega in istega naslova. Ostali, kar jih je več, morajo prejemati glasilo **TEDNIK**, da tako vedo kaj se vrši v organizaciji S. N. P. Jednoti.

Vsled tega prosimo, da to upoštevate in nam pošljete še \$2.00 za vaša naročnino.

PHILIP GODINA, upravitelj.

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa
v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabita za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ, DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:
SNPJ PRINTERY
2657-59 S. Lawndale Avenue . . . Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k oni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlane \$2.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačujejo pri assessmentu \$1.50 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nabudo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnimo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov, preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista. In obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ake tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrul. države in Kanado \$2.00	Za Chicago in okolico je \$2.50
1 tednik in 8.00	1 tednik in 7.10
2 tednika in 5.00	2 tednika in 5.90
3 tednike in 4.40	3 tednike in 5.90
4 tednike in 3.20	4 tednike in 4.70
5 tednikov in 2.00	5 tednikov in 3.50
Za Evropo je \$11.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plamnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsote \$

1. Ime Čl. družita št.

Naslov

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2. Čl. družita št.

3. Čl. družita št.

4. Čl. družita št.

5. Čl. družita št.

Mesto Država

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

PROLETAREC

je v boju za pravice delavcev 42 let.

NAROČITE SI GA!

Stane za celo leto \$3. za pol leta \$1.75.
. za tri mesece \$1.

STE SI AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR

LETNIK 1947. še naročili!

Stane \$1.50. Za v stari kraj \$1.65.

V zalogi imamo tudi Adamičeve ter razne druge angleške knjige. In pa **VELIKO SLOVENSkih**. Pišite po cenik.

Naslov:

PROLETAREC
2301 S. LAWDALE AVENUE
CHICAGO 23, ILLINOIS

Pomlad v Bosni

Miško Kranjec

MALA UDARNICA

Sedela je na klopi pod košatim hrastom, ki je stal med barako in poljem. Do barake je bilo dvajset metrov in tesno ob baraki so hodili brigadirji in brigadirke s svojimi skodelicami: delila se je večerja. In ker je bila "trpezarija", ki je stala poleg kuhinje, že polna ljudi, so jo drugi vsak s svojo skodelico mahal v barake. Čeprav se je že mračilo, je Desa poznala vsakogar, ki je šel mimo nje. Gole noge so jim blestele, prav tako gole roke in obrazi. Prostor sam okrog barak se je zaradi zadnjega dežja spremenil v eno samo morje blata. Ko so bili prišli, so posekali vso tratnico okoli, da je nastal lep pravokotnik, sredi katerega so bile zelene kakor otoček samo gredice. Ta pravokotnik, suh dva meseca, se je zdaj spremenil v blato, po katerem si drsel, ali pa se komaj vlekel, dokler ljudje niso tudi blata potlačili in si napravili pot.

Pri kuhinji je še vedno bilo vrvenje. Nekaj jih je še stalo v vrsti, drugi so prihajali po dodatek. Zdal zdaj je kateri iz nagajivosti kričal nad kuharico, češ naj že vendar deli, kaj se obira. Dekle, ki je delila, je večino zbadljivk mirno prenesla, saj je tako bilo vedno, na nekatere pa je odgovorila ostro,

leni samo gozdovi. In Desi se je zdelo, da je ista pesem tu spet drugačna. Morda zato, ker je bila tako daleč od doma, od tistih hribov, od tistih mirnih vasi? Ali pa zato, ker je bilo njeno srce ta večer tako razburjeno? Zdal pa zdaj si je morala položiti roko na prsi, ker se ji je zdelo, da ji srce preveč bije.

Srce je bilo in se ni moglo pomiriti in od sreče si Desa niti ni želela pomirjenja svojega srca. Ta dan je bil vendarle tako velik, kakor ga še v življenju ni doživela. Bili so v njenem še mladem življenju lepi dnevi, ki jih je vedno tako nestrpno pričakovala in ki nazadnje niso nikdar razočarali. Današnjega pa ni pričakovala, ne, njeno srce se v najbolj drznih sanjah ni upalo zajeleti take sreče. Pač spočetka, ko so prišli: takrat je tudi ona hotela postati udarnica, kakor so to hoteli postati vsi, ki so šli na progo. Tam doma je to upanje bilo še veliko. Z babico—ip Desa razen babice in še mlajše sestre ni imela nikogar — sta mnogo govorili o tem. Babica je bila stara ženska in je videla tri vojne; v prvi je zgubila moža in najstarejšega sina, v drugi dva sinova, v zadnji zdaj poslednjega sina in dve hčeri ter nekaj vnukov in vnukinj. In od vsega človeškega bogastva, ki ga je imela, sta ji ostali samo dve vnučki, na kateri je pazila s skrbnostjo divje živali, ki se zaveda, da njen rod ne sme propasti. Toda ko so nabirali ljudi za brigado za Mla-